

Analys av för- och nackdelar med en förlängning av tandhygienistutbildningen

Analys av för- och nackdelar med en förlängning av tandhygienistutbildningen
Rapport 2015:1
Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2015
Tomas Egeltoft (projektledare), Camilla Georgsson, Aija Sadurskis, Anders
Viberg

Universitetskanslersämbetet, Box 7703, 103 95 Stockholm
Tfn: 08-563 085 00. Fax: 08-563 085 00
E-post: registrator@uka.se, www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning och beskrivning av uppdraget	5
2 Befintliga tandhygienistutbildningar.....	6
2.1 Sökandetryck, antal nybörjare, antal examinerade, antal helårsstudenter och etableringsgrad.....	6
2.2 Utformning av utbildningen.....	8
3 Prognos för framtida behov av tandhygienister	10
4 Konsekvenser av en förlängning av utbildningen för dem som studerar till tandhygienist	11
5 Konsekvenser av en förlängning av utbildningen för arbetsgivarnas personalförsörjning	13
6 Konsekvenser av en förlängning av utbildningen för staten	15
6.1 Utbildningsanslag	15
6.2 Studiemedel	16
7 Universitetskanslersämbetets slutsatser	17
Bilagor	19
A. Antalet sökande, antagna och sökandetryck till tandhygienistutbildningar per lärosäte, HT07-HT14.....	19
B. Antal nybörjare på tandhygienistutbildningar per lärosäte, HT07-HT13.....	22
C. Antal avlagda tandhygienistexamina per lärosäte, 2007-2013.....	25
D. Antal helårsstudenter vid tandhygienistutbildningar per lärosäte, läsår 2007/2008-2012/2013.....	27
E. Genomförda intervjuer	29

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet har i detta uppdrag analyserat för- och nackdelar med en förlängning av utbildningen till tandhygienist genom att tandhygienistexamen utökas till 180 högskolepoäng. I redovisningen ingår en analys av konsekvenserna av en sådan förlängning för dem som studerar till tandhygienist, för arbetsgivarnas personalförsörjning och för staten.

Den övervägande delen av studenter och företrädare för studentorganisationer som tillfrågats är positiva till en förlängning av tandhygienistutbildningen. En längre utbildning anses ge en bättre teoretisk och praktisk grund för den framtida yrkesutövningen. Det finns dock vissa reservationer från några studentgrupper, framför allt från en del studenter som har tidigare erfarenhet som tandsköterska och som vidareutbildar sig till tandhygienist. Studierna görs då ibland parallellt med yrkesarbete och en förlängning kan innebära minskat intresse för vidareutbildning för denna grupp studenter.

Även bland tillfrågade arbetsgivare, arbetsgivarorganisationer och intresseorganisationer är de flesta positiva till en förlängning. Anledningen är främst att tandhygienistens arbetsuppgifter ändrats och fortsätter att ändras. En allt större befolkning där både yngre och äldre har bättre munhälsa och bättre tänder än tidigare generationer innebär att både arbetsvolym och arbetsuppgifter för tandhygienister ökar. Detta medför krav på ökad bredd och djup i tandhygienistens kompetens.

Prognoser, bland annat från Statistiska centralbyrån, visar att behovet av antalet tandhygienister som behövs förväntas öka.

En förlängning av utbildningen innebär ökade kostnader för staten i form av ökad ersättning till lärosätena motsvarande maximalt 25 miljoner kronor per år. Till detta tillkommer ett ökat utflöde av studiemedel motsvarande maximalt 9 miljoner kronor per år. Dessa beräknade ökade kostnader tar inte hänsyn till att ett relativt stort antal tandhygieniststudenter redan idag läser en treårig utbildning, och som de kanske redan nu tar studiemedel för.

Universitetskanslersämbetet menar att denna analys visar att fördelarna med en förlängning av tandhygienistexamen från 120 till 180 högskolepoäng klart överväger nackdelarna.

1 Inledning och beskrivning av uppdraget

Tandhygienistexamen är en yrkesexamen på grundnivå som omfattar 120 högskolepoäng. Regeringen har gett Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i uppdrag att analysera för- och nackdelar med en förlängning av utbildningen till tandhygienist genom att tandhygienistexamen ökar i omfattning till 180 högskolepoäng (U2014/3351/UH). I uppdraget ingår att UKÄ ska beskriva konsekvenserna av en sådan förlängning för dem som studerar till tandhygienist, för arbetsgivarnas personalförsörjning och för staten.

En redovisning av uppdraget ska göras till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 januari 2015.

Arbetet på UKÄ har utförts av en arbetsgrupp bestående av Tomas Egeltoft (projektledare), Camilla Georgsson, Aija Sadurskis och Anders Viberg. Vad gäller underlag för att bedöma konsekvenserna av en förlängning för dem som studerar och för arbetsgivarnas personalförsörjning har det bestått av intervjuer med företrädare för studentkårer eller organisationer kopplade till studentkårer, intresseorganisationer, arbetsgivare och arbetsgivarorganisationer. Centrala studiestödsnämnden har också bidragit med underlag.

2 Befintliga tandhygienistutbildningar

2.1 Sökandetryck, antal nybörjare, antal examinerade, antal helårsstudenter och etableringsgrad

I dagsläget ger sju lärosäten utbildning som leder till tandhygienistexamen: Göteborgs universitet, Högskolan i Jönköping, Högskolan Kristianstad, Karlstads universitet, Karolinska institutet, Malmö högskola och Umeå universitet. Karlstads universitet har dock relativt nyligen beslutat att avveckla sin tandhygienistutbildning. Tre andra lärosäten har examenstillstånd för tandhygienistexamen: Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle och Högskolan i Halmstad, men ingen av dessa ger i dagsläget denna utbildning.

Sökandetrycket, definierat som kvoten mellan antalet förstahandssökande och det antal som lärosätet antar, varierar mellan de lärosäten som ger tandhygienistutbildning. Nedanstående tabell visar sökandetrycket för höstterminen 2014. I bilaga A finns motsvarande information för höstterminerna 2007-2013. Malmö högskola har det högsta sökandetrycket med drygt tio sökande per antagen student. Även tidigare terminer har Malmö haft ett högt söktryck jämfört med övriga lärosäten.

		Sökande	Antagna	Sökandetryck
Göteborgs universitet	HT14	173	42	4,1
Högskolan i Jönköping	HT14	128	40	3,2
Högskolan Kristianstad	HT14	106	40	2,7
Karlstads universitet	HT14	303	70	4,3
Malmö högskola	HT14	182	17	10,7
Umeå universitet	HT14	74	38	1,9
Karolinska institutet	HT14	304	55	5,5

Antal sökande och antagna samt sökandetryck höstterminen 2014. Tidigare höstterminer finns i bilaga A.

Det totala antalet nybörjare i riket visar inga stora förändringar under åren 2007-2013. Kvinnliga nybörjare dominerar och uppgår till minst 90 procent. I bilaga B redovisas motsvarande information per lärosäte.

	Kvinnor	Män	Totalt
HT13	223	19	242
HT12	239	15	254
HT11	217	19	236
HT10	218	17	235
HT09	221	20	241
HT08	217	15	232
HT07	222	21	243

Antal nybörjare i riket höstterminen 2007-2013. Antal nybörjare per lärosäte redovisas i bilaga B.

Antalet avlagda tandhygienistexamina i riket ligger omkring 200 per år förutom år 2007 då betydligt färre examina avlades. I bilaga C finns motsvarande information per lärosäte.

År	Kvinnor	Män	Totalt
2013	173	8	181
2012	186	12	198
2011	180	14	194
2010	186	16	202
2009	174	14	188
2008	171	18	189
2007	136	8	144

Antal avlagda examina i riket 2007-2013. Antal nybörjare per lärosäte redovisas i bilaga C.

Uppgifter om antalet helårsstudenter finns tillgängliga fram till läsåret 2012/13 och dessa redovisas i nedanstående tabell. Karlstad universitet hade då flest helårsstudenter. I bilaga D finns motsvarande information för tidigare läsår.

	Kvinnor	Män	Totalt
Göteborgs universitet	66	2	68
Högskolan i Jönköping	75	3	78
Högskolan Kristianstad	78	3	81
Karolinska institutet	80	5	85
Karlstads universitet	100	5	105
Malmö högskola	32	2	34
Umeå universitet	71	10	81

Antal helårsstudenter per lärosäte läsåret 2012/13. Uppgifter för tidigare läsår finns i bilaga D.

År 2011 var 78 procent etablerade på arbetsmarknaden 0,5-1,5 år efter att de hade tagit ut en examen inom högre utbildning, men i stort sett samtliga examinerade (97 procent) hade arbetat och/eller haft inkomst under hela eller en del av året. Kraven för att räknas som etablerad på arbetsmarknaden är alltså högre än att ha arbete eller inkomst, bland annat vad gäller såväl omfattningen av arbetet som inkomsten. Bland alla examinerade tandhygienister var 74 procent etablerade på arbetsmarknaden år 2011. Andelen etablerade åren 2007, 2008, 2009 och 2011 bland examinerade per lärosäte varierar mellan 60 och 100 procent.

	2011	2009	2008	2007
Göteborgs universitet	79	93		80
Högskolan Dalarna	68	82		89
Högskolan Kristianstad		83		
Karolinska Institutet	68	76	68	83
Karlstads universitet	75	91		
Malmö Högskola		100		
Umeå universitet	86	86	81	84
Högskolan Jönköping			85	78
Totalt tandhygienistexaminerade	74	86	80	81
Alla examinerade oavsett examen	78	78	80	78

Andelen (procent) etablerade år 2011 av examinerade läsåret 2009/10, etablerade år 2009 av examinerade läsåret 2007/08 och etablerade år 2008 av examinerade läsåret 2006/07 samt etablerade läsåret 2007 av examinerade läsåret 2005/06. Om antalet examinerade är mindre än 20 redovisas inga uppgifter¹.

2.2 Utformning av utbildningen

De sju lärosäten som ger tandhygienistutbildning organiserar och genomför utbildningen på två principiellt olika sätt:

- Karolinska institutet och Malmö högskola marknadsför, organiserar och genomför utbildningen som en sammanhållen utbildning med en utbildningsplan omfattande det antal högskolepoäng som examensbeskrivningen i högskoleförordningen föreskriver, i detta fall 120 högskolepoäng. Dessa båda lärosäten ger studenter med en tandhygienistexamen möjlighet till en separat vidareutbildning omfattande 60 högskolepoäng som vid Karolinska institutet leder till en kandidatexamen i odontologisk profylaktik och vid Malmö högskola till kandidatexamen i odontologi.

¹ Universitetskanslersämbetet, Etablerade på arbetsmarknaden 2011 – Examinerade läsåret 2009/10. Rapport 2013:11.
<http://www.uka.se/download/18.575a959a141925e81d11f03/1403093613348/Etableringsrapporten-2013-11.pdf>

- Göteborgs universitet, Högskolan i Jönköping, Högskolan i Kristianstad, Karlstads universitet och Umeå universitet marknadsför och organiserar tandhygienistutbildningen som en sammanhållen utbildning omfattande 180 högskolepoäng. Respektive utbildningsplan omfattar 180 högskolepoäng och i denna anges att studenten har möjlighet att efter avslutad utbildning erhålla dels tandhygienistexamen, dels kandidatexamen i oral hälsa eller motsvarande huvudområde. I utbildningsplanen anges att en student kan erhålla tandhygienistexamen efter 120 högskolepoäng men tandhygienistprogrammet är tydligt uppbyggt som en integrerad 180-poängsutbildning. För de studenter som avser att endast läsa 120 högskolepoäng skiljer sig möjligheten att utan problem få en sammanhängande tvåårig utbildning mellan lärosätena. I något fall måste studenten redan i början av sin utbildning ansöka om en individuell studieplan vilket kan innebära att kurser antingen inte kommer i lämplig ordning eller att det blir tidsluckor mellan kurser. Oftast är dock de första två studieåren gemensamma, följt av de kurser som ingår i kandidatexamen.

Karlstads universitet bedriver alltså utbildning som leder till tandhygienistexamen och kandidatexamen i oral hälsa men i september 2014 meddelade rektor vid lärosätet att beslut tagits om att helt avveckla ämnet oral hälsa och de till ämnet hörande utbildningarna från och med 2017. Avvecklingen innebär bland annat att lärosätet från och med 2015 inte kommer att anta några nya studenter till dessa utbildningar.

3 Prognos för framtida behov av tandhygienister

Prognosinstitutet vid Statistiska centralbyrån gör analyser och beräknar prognoser på lång sikt som handlar om arbetsmarknaden och inom utbildningsområdet. Resultatet rapporteras vart tredje år och årets rapport är den trettonde i ordningen². Syftet med rapporten är att visa de obalanser mellan tillgång och efterfrågan som blir resultatet om utvecklingen fortsätter på samma sätt som idag.

Prognoserna görs för 57 utbildningsgrupper och sträcker sig fram till år 2035. I en av dessa utbildningsgrupper ingår tandhygienistutbildningen och följande statistik redovisas.

Förvärvsarbetande 2006: 3 640

Förvärvsarbetande 2012: 3 670

Tillgång 2012: 3 720

Prognos:

Efterfrågan 2035: 4 600

Tillgång 2035: 3 600

Antalet förvärvsarbetande och den prognosticerade tillgången skiljer sig inte mycket, tillgången på tandhygienister år 2035 väntas bli 3 600 medan tillgången år 2012 var 3 700. Däremot förväntas efterfrågan på tandhygienister bli 4 600 år 2035, det vill säga 1 000 fler jämfört med tillgången. Enligt prognosen kommer det alltså att finnas en brist på tandhygienister.

² Statistiska centralbyrån: Trender och prognoser 2014. Tandhygienister, sidan 90.
http://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/UF0515_2014I35_BR_AM85BR1401.pdf

4 Konsekvenser av en förlängning av utbildningen för dem som studerar till tandhygienist

Universitetskanslersämbetet har haft kontakt med studentkårer/organisationer kopplade till studentkårer vid samtliga sju lärosäten som ger tandhygienistutbildning, se bilaga E för en sammanställning över dessa. Av dem har representanter från fem lärosäten medverkat genom att dels samla information från studenter i frågan om en förlängning av utbildningen, dels genom att själva reflektera över konsekvenserna av en förlängning. Nedan följer en sammanställning av studenternas och studentrepresentanternas åsikter.

Flera av de lärosäten som ger tandhygienistutbildning marknadsför den som treårig, där studenterna får ut såväl en yrkesexamen som en kandidatexamen i oral hälsa eller motsvarande huvudområde. Studenterna upplever att det finns tydliga – men sinsemellan olika – uppfattningar hos lärosätena om tvåårig kontra treårig utbildning. Vid vissa lärosäten presenteras en treårig utbildning till exempel som en nödvändighet för att studenten efter examen ska vara konkurrenskraftig på arbetsmarknaden.

Det kan konstateras att den situation som råder i dag är svårnavigerad för presumtiva studenter. Det är svårt att jämföra utbildningar, och innan studenten väl är på plats vid lärosätet är det också svårt för studenten att få klarhet i hur den valda utbildningen är uppbyggd. Många vittnar om att de inte till fullo förstod vad utbildningen innehöll eller vad som eventuellt skilde tandhygienistutbildningar vid olika lärosäten åt innan de började utbildningen.

En utbredd åsikt bland tandhygieniststudenter och deras företrädare är att en förlängning av examen från två till tre år är positiv. Särskilt lyfts att tre år ger en bättre grund för yrkesutövningen, flertalet uttrycker dessutom tydligt att de efter två år ännu inte känner sig trygga i sitt yrke. De som studerar ett tredje år uttrycker att det de lär sig under det sista året är mycket användbart, och att det får dem att känna sig mer redo för yrkesutövandet. Ökad klinisk erfarenhet lyfts fram som värdefullt, och andra positiva aspekter som nämns är att det egna kritiska tänkandet utvecklas mycket under det sista året. Vissa anser även att en tvåårig utbildning inte ger tillräcklig tid för utbildningens innehåll, vilket innebär en stress för studenterna.

Studenterna och deras företrädare lyfter även att yrkets status skulle höjas i och med en förlängning, och att detta skulle resultera i en tydligare distinktion mellan tandhygienister och tandsköterskor. De arbetsuppgifter som utförs av tandhygienister bedöms ligga närmare en tandläkares än en tandsköterskas, och en representant uttrycker bland annat att det är hög tid att yrket utvecklas. Det finns också en förhoppning att en förlängning skulle leda till att löneläget förbättras, om än på lite längre sikt. En åsikt som lyfts, om än i relativt få fall, är att en treårig utbildning är nödvändig ur ett internationaliseringsperspektiv – bland annat gäller det möjlighet till utlandsstudier.

En mindre andel av de tillfrågade menar att en förlängning skulle göra mindre skillnad för yrket och dess status då utbildningen *de facto* upplevs som treårig i dagsläget.

Några studentgrupper uttrycker delvis reservationer mot en förlängning, avseende bland annat finansiering av studierna samt en eventuell minskad flexibilitet i utbildningen. Dessa åsikter uttrycks framför allt av dem som tar ut sin yrkesexamen efter två år och arbetar inom yrket samtidigt som de studerar det tredje året. De menar att en avsaknad av yrkesexamen efter två år, i kombination med en eventuell ökning av kliniska och/eller obligatoriska moment under det tredje året, skulle försvåra att arbeta parallellt med studierna. Studenterna upplever att de stärks i sin yrkesroll genom att arbeta inom sektorn parallellt med studierna. Farhågor för problem med en förlängning uttrycks även av dem som har familj och/eller studerar senare i livet. Till den problembild dessa studentgrupper beskriver hör också studiemedelssituationen, eftersom det är vanligt att finansiera det tredje årets studier genom yrkesutövning. Generellt upplevs dock värdet av en treårig utbildning vara så pass stort att det är värt den investering som ett tredje år med studiemedel innebär.

De flesta studenter uttrycker att det för närvarande inte är aktuellt för dem att studera på avancerad nivå, men att det ändå är positivt om möjligheten finns så att de enkelt kan återvända till studier i ett senare skede.

Sammanfattningsvis är den övervägande delen av de studenter och studentrepresentanter som tillfrågats positiva till en förlängning av utbildningen, framför allt då en treårig utbildning upplevs ge en bättre grund för att utöva yrket som tandhygienist.

5 Konsekvenser av en förlängning av utbildningen för arbetsgivarnas personalförsörjning

Universitetskanslersämbetet har som underlag för analysen av vilka konsekvenser en eventuell förlängning av tandhygienistutbildningen har för arbetsgivarnas personalförsörjning intervjuat ett antal intresseorganisationer, arbetsgivare och arbetsgivarorganisationer, se bilaga E för en sammanställning över dessa. Nedan följer en sammanställning över vad som framkommit vid dessa intervjuer.

Intervjuerna visar att det är ganska stora regionala skillnader i möjligheten för arbetsgivare att kunna nyrekrytera tandhygienister. Den generella bilden är att rekrytering är relativt enkel i storstadsområden, speciellt i de områden där tandhygienister utbildas. Där är det flera kvalificerade sökande till varje position. Det är motsatt förhållande i andra områden, där det är få eller inga sökande till nya anställningar. Det går inte entydigt att säga i vilka områden rekrytering är svårare, det varierar beroende bland annat på typ av arbetsgivare, till exempel om det är mindre eller större, offentliga eller privata vårdgivare som behöver anställa. Bilden är i stort entydig att de tillfrågade tror att rekryteringsbehovet av tandhygienister kommer att öka. Anledningarna till detta anges bland annat vara att antalet äldre blir fler. Allt fler människor behöver därför olika typer av tandvård, vilket ökar behovet av olika typer av tandvårdskompetens. Befolkningen blir också allt friskare och en växande befolkning med allt mer frisk munhälsa medför paradoxalt nog att vårdbehoven totalt sett ökar. Behoven av tandvård blir också mer differentierade, vilket påverkar behovet av tandhygienister eftersom vissa tandvårdsmoment kräver tandläkarkompetens medan för vissa moment är tandhygienistkompetens tillräcklig.

Vid rekryteringar verkar det generellt inte vara någon större skillnad för arbetsgivaren om den sökande enbart har en tandhygienistexamen eller om den sökande har både en tandhygienistexamen och en kandidatexamen. Arbetsgivarnas huvudkrav är alltid tandhygienistexamen och tandhygienistlegitimation och övriga faktorer som påverkar den sökandes chanser att få arbete synes mer vara sådant som tidigare erfarenheter inom området, till exempel som tandsköterska, samt personliga egenskaper. Denna bild är dock inte entydig, några av de intervjuade menar att det ibland vid vissa anställningar är en betydande fördel att ha den längre utbildningen. Efterfrågan på tandhygienister som även har en vidareutbildning i form av magister- och/eller masterexamen inom området verkar det inte vara någon uttalat stor efterfrågan på.

Det synes inte vara någon starkare korrelation mellan ingångslön och enbart parametern om den sökande har relevant examen/examina omfattande 120 eller 180 högskolepoäng. Eventuella skillnader i ingångslön beror på andra orsaker, framför allt bristen på sökande i vissa delar av landet höjer ingångslönerna i dessa områden.

Vid frågan om en förlängning kan påverka intresset att utbilda sig till tandhygienist anser flertalet intervjuade att en förlängning inte skulle minska intresset i stort. I stället finns

det förhoppning av nya studentgrupper skulle söka till utbildningen. En annan åsikt var att en förlängning möjligen skulle medföra att de som söker gör det främst av reellt intresse för yrket och att avhoppet från studierna därför möjligen skulle minska. Några menar att en förlängning möjligen skulle innebära att en idag efterfrågad grupp, tandsköterskor som vidareutbildar sig till tandhygienist, kan bli mindre. De är ofta redan etablerade på arbetsmarknaden och bedriver kanske studierna parallellt med deltidsarbete och en förlängning skulle möjligen försvåra detta.

Sammanfattningsvis är flertalet intervjuade positiva till en förlängning av utbildningen som leder till tandhygienistexamen till 180 högskolepoäng, främst av den anledningen att tandhygienisten redan idag i vissa fall har fler och mer kvalificerade arbetsuppgifter än tidigare och att detta kommer att bli allt vanligare. Samtliga intervjuade poängterar även tydligt att vid en förlängning bör utbildningens mål, upplägg, innehåll, omfattning av olika moment m.m. ses över i sin helhet, och detta i samverkan mellan olika intressenter. Förlängningen bör innebära en förstärkning av både relevanta teoretiska och kliniska moment och även en tydlig integrering av de olika momenten. Många menar att tyngdpunkten i en utökning bör ligga på fler kliniska moment. Detta kommer dock att kräva ett större antal kliniska placeringar än idag och mer handledning/handledare, och om detta är möjligt är något som de intervjuade inte gav entydiga svar på.

6 Konsekvenser av en förlängning av utbildningen för staten

6.1 Utbildningsanslag

I detta uppdrag ingår att beskriva konsekvenserna för staten av en ökad omfattning av tandhygienistexamen.

En ökning av examen med 60 högskolepoäng, dvs. ett års studier på heltid, innebär 1 helårsstudent och 1 helårsprestation per student som genomför utbildningen. Det har inom ramen för detta uppdrag inte varit möjligt att kartlägga hur stor andel av studenterna som redan idag studerar i tre år och UKÄ har därför gjort ett par räkneexempel för att illustrera tänkbara konsekvenser av en förlängning.

UKÄ har inte tillgång till klassningen av kurser inom tandhygienistutbildningen, men utgår i nedanstående exempel ifrån att alla kurser är klassade inom odontologiskt utbildningsområde (prislapp). Om till exempel hälften av kurserna skulle vara klassade som vård och hälften som odontologi skulle skillnaden i ersättning på totalnivå ändå inte vara så stor att några sådana detaljerade beräkningar krävs. I nedanstående räkneexempel används därför odontologisk prislapp som år 2014 var 45 142 kr per helårsstudent och 52 585 per helårsprestation, tillsammans 97 727 kr per student.

Det är ungefär 250 nybörjare på landets tandhygienistutbildningar per år, vilket innebär att ökningen av examen motsvarar 250 helårsstudenter och 250 helårsprestationer. Om dessa 250 studenter är nya innebär det en extra kostnad på nästan 25 miljoner kr (mkr) vid 100 procent genomströmning. Om man tar hänsyn till att vissa av studenterna redan idag läser en längre utbildning och antar att ökningen motsvarar 200 nya studenter blir kostnaden nästan 20 mkr. Om man i stället antar att merparten redan idag läser en treårig utbildning och att 100 är nya blir kostnaden nästan 10 mkr. Det är dock viktigt att förstå att oavsett vilka nya kostnader som tillkommer står lärosätena redan för en del av kostnaden för en förlängning.

Eftersom bara drygt 80 procent av studenterna i realiteten genomför utbildningen³ blir den faktiska kostnadsökningen mindre. Ovan har beräkningarna, som nämnts, gjorts utifrån en 100-procentig genomströmning.

³ *Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå till och med 2011/12*, Statistiska meddelanden, UF 20 SM 1303, UKÄ och SCB.

6.2 Studiemedel

Centrala studiemedelsnämnden har beräknat vad en ändrad omfattning av tandhygienistexamen skulle kosta staten i form av ökade studiemedelskostnader. Beräkningen är gjord utifrån antagandena att 250 studenter får sina utbildningar förlängda med ett års heltidsstudier och att denna grupp studenter tar studiemedel som genomsnittet av studentpopulationen.

Det ökade utflödet av studiemedel beräknas till 7,0 mnkr för bidrag och 8,6 mnkr för lån, med de belopp som gäller år 2015. Den ökade nettoutgiften är 9,3 mnkr.

Detta är högt räknat eftersom många av de berörda studenterna redan läser ett tredje år och förmodligen tar studiemedel för detta år.

7 Universitetskanslersämbetets slutsatser

Högskoleverket⁴ har i flera olika tidigare sammanhang ställt sig positivt till en förlängning av tandhygienistexamen⁵. Motiven för detta ställningstagande är främst att tandhygienistyrket har genomgått och genomgår stora förändringar, och att de krav som ställs på den legitimerade tandhygienisten inte kan mötas med en utbildning som rymms inom 120 högskolepoäng. Tandhygienistyrket är idag det enda av de 21 yrken som är reglerade inom hälso- och sjukvården som inte har minst en treårig utbildning. Idag marknadsför och organiserar lärosäten dessutom i flera fall i praktiken tandhygienistutbildningen som en treårig utbildning (180 högskolepoäng) som leder till både en yrkesexamen och en generell kandidatexamen, vilket skapar en otydlighet.

En nackdel med en förlängning är att det under en övergångsperiod kan bli färre utexaminerade tandhygienister än de 180-200 personer per år som de senaste åren examinerats i riket som helhet. Anledningen är att även om flertalet lärosäten ger sammanhängande utbildningar för både tandhygienist- och kandidatexamen omfattande 180 högskolepoäng så väljer ett antal studenter att avsluta sina studier med enbart en tandhygienistexamen. Om utbildningen förlängs och antalet nybörjare förblir på samma nivå kan det leda till en minskning av antalet examinerade tandhygienister under en period och detta skapar i så fall troligen en temporär obalans mellan tillgång och efterfrågan på denna yrkesgrupp.

En annan nackdel är att en förlängning kan innebära ett minskat intresse från erfarna tandsköterskor att vidareutbilda sig till tandhygienister. Denna grupp är eftertraktad på arbetsmarknaden men ytterligare ett års studier kan av ekonomiska och andra skäl medföra en minskning av examinerade tandhygienister med denna bakgrund.

En förlängning innebär en ökad direkt kostnad för staten i form av ersättning för fler helårsstudenter och helårsprestationer. Vid oförändrat totalt antal nybörjare mot tidigare och 100 procent genomströmning är den ökade kostnaden för staten maximalt 25 miljoner kronor per år. Denna kostnad tar dock inte hänsyn till att relativt många tandhygieniststudenter redan idag läser en treårig utbildning samt att genomströmningen är betydligt lägre än 100 procent, vilket gör att den ökade kostnaden blir väsentligt lägre. Till detta tillkommer ett utökad utflöde av studiemedel och där är den skattade ökade nettokostnaden i storleksordningen maximalt 9 miljoner per år. Även denna ökning är beräknad utan att ta hänsyn till att en del studenter redan nu studerar ett tredje år och förmodligen tar studiemedel även för detta år.

Den viktigaste fördelen med en ökad omfattning av tandhygienistexamen är att den möjliggör en utbildning som ger den nyexaminerade tandhygienisten en bredare och

⁴ Högskoleverket upphörde den 31 december 2012 och verkets arbetsuppgifter övertogs bland annat av Universitetskanslersämbetet.

⁵ Högskoleverkets rapport 2000:5R "Utbildningar inom vård och omsorg – en uppföljande utvärdering", Högskoleverkets rapport 2007:23R "Utvärdering av grundutbildningar i medicin och vård vid svenska universitet och högskolor" och Högskoleverkets yttrande över betänkandet Kompetens och ansvar (SOU 2010:65), regnr. 13-6405-10.

djupare teoretisk och praktisk kompetens, vilket ger bättre förutsättningar att möta de krav som ställs för att klara både dagens och morgondagens arbetsuppgifter.

En treårig utbildning skulle sannolikt även öka jämförbarheten utbildningar emellan, vilket kan underlätta såväl för presumtiva studenter som ska välja utbildning som för studenter som av någon anledning vill byta lärosäte under utbildningens gång. För arbetsgivare skulle det också bli tydligare vilka kompetenser alla tandhygienister förväntas ha efter avslutad utbildning, oavsett vid vilket lärosäte denne har tagit sin tandhygienistexamen.

En treårig gemensam yrkesexamen skulle även underlätta för och eventuellt öka intresset för vidareutbildning på avancerad nivå och forskarnivå. Intresset för tandhygienister med vidareutbildning bland arbetsgivare inom tandvården är relativt lågt enligt de samtal som förts i denna utredning, men för vidare utveckling av ämnesområdet är det nödvändigt med personer med utbildning på de båda ovan nämnda akademiska nivåerna, inte minst för att säkerställa lärosätenas framtida behov av lärare och forskare inom området.

Sammantaget menar Universitetskanslersämbetet att denna analys visar att fördelarna med en förlängning av tandhygienistexamen från 120 till 180 högskolepoäng klart överväger nackdelarna. Ämbetet vill dock påpeka några saker:

- En förlängning innebär med stor sannolikhet ett ökat antal kliniska moment och detta innebär krav på fler kliniska placeringar och en ökad mängd handledning/ fler handledare. Hur detta ska klaras är något som inte får förbises i arbetet med en eventuell förlängning.
- Personer som har en tandhygienistexamen omfattande 120 högskolepoäng bör vid en förlängning ges möjligheter att under en övergångsperiod kunna komplettera sina tidigare studier med kurser och på det sättet kunna erhålla den nya tandhygienistexamen.
- Enligt Statistiska centralbyråns prognoser kommer behovet av tandhygienister, oavsett framtida utbildningslängd, att öka. Det är därför viktigt att påpeka att ett av de sju lärosäten som idag ger denna utbildning, Karlstads universitet, har beslutat att fram till 2017 avveckla området Oral hälsa och de utbildningar som ansluter till detta område, bland annat tandhygienistutbildningen. Karlstads universitet har de senaste åren varit bland de lärosäten som antagit flest nybörjare, 40-50 per år, men antar från och med 2015 inga nya studenter. Nedläggningen medför, om övriga lärosäten antar lika många studenter som tidigare, en betydande minskning av antalet tandhygieniststuderande och därmed antalet examinerade.

Bilagor

A. Antalet sökande, antagna och sökandetryck till tandhygienistutbildningar per lärosäte, HT07-HT14

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Göteborgs universitet	HT14	173	42	4,1
Göteborgs universitet	HT13	195	42	4,6
Göteborgs universitet	HT12	133	40	3,3
Göteborgs universitet	HT11	137	25	5,5
Göteborgs universitet	HT10	147	25	5,9
Göteborgs universitet	HT09	134	25	5,4
Göteborgs universitet	HT08	99	25	4
Göteborgs universitet	HT07	100	23	4,3

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Högskolan i Jönköping	HT14	128	40	3,2
Högskolan i Jönköping	HT13	113	40	2,8
Högskolan i Jönköping	HT12	127	40	3,2
Högskolan i Jönköping	HT11	103	35	2,9
Högskolan i Jönköping	HT10	101	39	2,6
Högskolan i Jönköping	HT09	100	40	2,5
Högskolan i Jönköping	HT08	78	36	2,2
Högskolan i Jönköping	HT07	79	40	2

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Högskolan Kristianstad	HT14	106	40	2,7
Högskolan Kristianstad	HT13	94	40	2,4
Högskolan Kristianstad	HT12	76	36	2,1
Högskolan Kristianstad	HT11	64	34	1,9
Högskolan Kristianstad	HT10	77	30	2,6
Högskolan Kristianstad	HT09	49	31	1,6
Högskolan Kristianstad	HT08	54	29	1,9
Högskolan Kristianstad	HT07	71	32	2,2

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Karlstads universitet	HT14	303	70	4,3
Karlstads universitet	HT13	277	70	4
Karlstads universitet	HT12	246	60	4,1
Karlstads universitet	HT11	228	70	3,3
Karlstads universitet	HT10	218	58	3,8
Karlstads universitet	HT09	147	68	2,2
Karlstads universitet	HT08	128	54	2,4
Karlstads universitet	HT07	174	62	2,8

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Karolinska institutet	HT14	304	55	5,5
Karolinska institutet	HT13	372	52	7,2
Karolinska institutet	HT12	312	52	6
Karolinska institutet	HT11	301	48	6,3
Karolinska institutet	HT10	264	50	5,3
Karolinska institutet	HT09	238	47	5,1
Karolinska institutet	HT08	225	47	4,8
Karolinska institutet	HT07	205	47	4,4

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Malmö högskola	HT14	182	17	10,7
Malmö högskola	HT13	179	20	9
Malmö högskola	HT12	152	20	7,6
Malmö högskola	HT11	147	18	8,2
Malmö högskola	HT10	140	18	7,8
Malmö högskola	HT09	113	18	6,3
Malmö högskola	HT08	110	18	6,1
Malmö högskola	HT07	140	18	7,8

	Termin	Sökande	Antagna	Sökandetryck
Umeå universitet	HT14	74	38	1,9
Umeå universitet	HT13	62	37	1,7
Umeå universitet	HT12	65	37	1,8
Umeå universitet	HT11	69	35	2
Umeå universitet	HT10	67	37	1,8
Umeå universitet	HT09	72	34	2,1
Umeå universitet	HT08	59	34	1,7
Umeå universitet	HT07	59	37	1,6

B. Antal nybörjare på tandhygienistutbildningar per lärosäte, HT07-HT13

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Göteborgs universitet	HT13	35	2	37
Göteborgs universitet	HT12	33	2	35
Göteborgs universitet	HT11	21	2	23
Göteborgs universitet	HT10	23	2	25
Göteborgs universitet	HT09	20	2	22
Göteborgs universitet	HT08	23	2	25
Göteborgs universitet	HT07	20	2	22

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Högskolan i Jönköping	HT13	35	2	37
Högskolan i Jönköping	HT12	37	2	39
Högskolan i Jönköping	HT11	27	3	30
Högskolan i Jönköping	HT10	34	1	35
Högskolan i Jönköping	HT09	34	1	35
Högskolan i Jönköping	HT08	34		34
Högskolan i Jönköping	HT07	33	6	39

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Högskolan Kristianstad	HT13	30	7	37
Högskolan Kristianstad	HT12	37	1	38
Högskolan Kristianstad	VT12	1		1
Högskolan Kristianstad	HT11	32	3	35
Högskolan Kristianstad	HT10	27	1	28
Högskolan Kristianstad	HT09	29	3	32
Högskolan Kristianstad	HT08	27	2	29
Högskolan Kristianstad	HT07	28	3	31

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Karlstads universitet	HT13	41	3	44
Karlstads universitet	HT12	40	4	44
Karlstads universitet	HT11	54	1	55
Karlstads universitet	HT10	53	3	56
Karlstads universitet	HT09	51	4	55
Karlstads universitet	HT08	54	1	55
Karlstads universitet	HT07	50	1	51

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Karolinska institutet	HT13	37		37
Karolinska institutet	HT12	44	2	46
Karolinska institutet	HT11	42	5	47
Karolinska institutet	HT10	43	2	45
Karolinska institutet	HT09	44	3	47
Karolinska institutet	HT08	36	7	43
Karolinska institutet	HT07	43	5	48

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Malmö högskola	HT13	17	2	19
Malmö högskola	HT12	19	1	20
Malmö högskola	HT11	16	1	17
Malmö högskola	HT10	13	2	15
Malmö högskola	HT09	16	3	19
Malmö högskola	HT08	16	2	18
Malmö högskola	HT07	17	1	18

	Termin	Kvinnor	Män	Totalt
Umeå universitet	HT13	28	3	31
Umeå universitet	HT12	29	3	32
Umeå universitet	HT11	25	4	29
Umeå universitet	HT10	25	6	31
Umeå universitet	HT09	27	4	31
Umeå universitet	HT08	27	1	28
Umeå universitet	HT07	31	3	34

C. Antal avlagda tandhygienistexamina per lärosäte, 2007-2013

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Göteborgs universitet	2013	21		21
Göteborgs universitet	2012	17	1	18
Göteborgs universitet	2011	18	2	20
Göteborgs universitet	2010	17	1	18
Göteborgs universitet	2009	15	3	18
Göteborgs universitet	2008	17	2	19
Göteborgs universitet	2007	18		18

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Högskolan i Jönköping	2013	35		35
Högskolan i Jönköping	2012	27	2	29
Högskolan i Jönköping	2011	28	1	29
Högskolan i Jönköping	2010	32	2	34
Högskolan i Jönköping	2009	30	2	32
Högskolan i Jönköping	2008	23	1	24
Högskolan i Jönköping	2007	17	1	18

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Högskolan Kristianstad	2013	23	1	24
Högskolan Kristianstad	2012	22	1	23
Högskolan Kristianstad	2011	26	2	28
Högskolan Kristianstad	2010	20	3	23
Högskolan Kristianstad	2009	24	1	25
Högskolan Kristianstad	2008	15	1	16
Högskolan Kristianstad	2007	20	1	21

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Karlstads universitet	2013	27		27
Karlstads universitet	2012	49	2	51
Karlstads universitet	2011	36		36
Karlstads universitet	2010	43	1	44
Karlstads universitet	2009	33	3	36
Karlstads universitet	2008	38	3	41
Karlstads universitet	2007	18		18

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Karolinska institutet	2013	36	3	39
Karolinska institutet	2012	37	1	38
Karolinska institutet	2011	36	1	37
Karolinska institutet	2010	32	7	39
Karolinska institutet	2009	36	1	37
Karolinska institutet	2008	35	5	40
Karolinska institutet	2007	38	3	41

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Malmö högskola	2013	13	2	15
Malmö högskola	2012	14		14
Malmö högskola	2011	12	2	14
Malmö högskola	2010	16	2	18
Malmö högskola	2009	14		14
Malmö högskola	2008	17	5	22

	År	Kvinnor	Män	Totalt
Umeå universitet	2013	18	2	20
Umeå universitet	2012	20	5	25
Umeå universitet	2011	24	6	30
Umeå universitet	2010	26		26
Umeå universitet	2009	22	4	26
Umeå universitet	2008	26	1	27
Umeå universitet	2007	25	3	28

D. Antal helårsstudenter vid tandhygienistutbildningar per lärosäte, läsår 2007/2008-2012/2013

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Göteborgs universitet	2012/2013	66	2	68
Göteborgs universitet	2011/2012	58	3	61
Göteborgs universitet	2010/2011	61	5	66
Göteborgs universitet	2009/2010	55	5	60
Göteborgs universitet	2008/2009	52	7	59
Göteborgs universitet	2007/2008	53	7	60

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Högskolan i Jönköping	2012/2013	75	3	78
Högskolan i Jönköping	2011/2012	78	4	82
Högskolan i Jönköping	2010/2011	83	3	86
Högskolan i Jönköping	2009/2010	75	5	80
Högskolan i Jönköping	2008/2009	81	4	85
Högskolan i Jönköping	2007/2008	69	8	77

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Högskolan Kristianstad	2012/2013	78	3	81
Högskolan Kristianstad	2011/2012	72	5	77
Högskolan Kristianstad	2010/2011	75	4	79
Högskolan Kristianstad	2009/2010	72	7	79
Högskolan Kristianstad	2008/2009	65	6	71
Högskolan Kristianstad	2007/2008	65	7	72

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Karlstads universitet	2012/2013	100	5	105
Karlstads universitet	2011/2012	109	2	111
Karlstads universitet	2010/2011	117	4	121
Karlstads universitet	2009/2010	111	4	115
Karlstads universitet	2008/2009	97	3	100
Karlstads universitet	2007/2008	106	6	112

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Karolinska institutet	2012/2013	80	5	85
Karolinska institutet	2011/2012	82	6	88
Karolinska institutet	2010/2011	78	3	81
Karolinska institutet	2009/2010	75	10	85
Karolinska institutet	2008/2009	72	8	80
Karolinska institutet	2007/2008	77	8	85

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Malmö högskola	2012/2013	32	2	34
Malmö högskola	2011/2012	32	3	35
Malmö högskola	2010/2011	28	6	34
Malmö högskola	2009/2010	32	5	37
Malmö högskola	2008/2009	31	3	34
Malmö högskola	2007/2008	34	6	40

	Läsår	Kvinnor	Män	Totalt
Umeå universitet	2012/2013	71	10	81
Umeå universitet	2011/2012	57	13	70
Umeå universitet	2010/2011	58	11	69
Umeå universitet	2009/2010	63	6	69
Umeå universitet	2008/2009	59	4	63
Umeå universitet	2007/2008	56	5	61

E. Genomförda intervjuer

Intervjuer med studentorganisationer, arbetsgivare och organisationer har gjorts enligt följande:

27 oktober 2014: Sahlgrenska akademins studentkår, Göteborgs universitet, Johanna Börjesson

6 november 2014: Sveriges tandhygienistförening, Yvonne Nyblom

11 november 2014: Folktandvårdsföreningen, Bent Petersen

12 november 2014: Privattandläkarna, Lars Olsson

14 november 2014: Oral Care AB, Anders Sandvik

19 november 2014: Umeå medicinska studentkår, Nils Gustavsson

20 november 2014: Odontologiska studentkåren, Malmö högskola, Marcus Olandersson

2 december 2014, Sveriges kommuner och landsting, Jenny Carlsson och Carin Renger

2 december 2014: Kristianstad Studentkår, Amanda Lindborg

4 december 2014: Hälsosektionen – studerandeföreningen på Hälsohögskolan JKPG, Högskolan i Jönköping, Sandra Bäckman (mejlledes konversation)

12 december 2014, Praktikertjänst, Charlotte Dahllöf

16 december 2014, Sveriges tandläkarförbund, Hans Göransson och Hanna Bjuggren

Universitetskanslersämbetet är en myndighet inom högskoleområdet.
Ämbetet utvärderar kvalitet i högre utbildning, har tillsyn över universitet
och högskolor, granskar effektivitet och ansvarar för statistik och uppföljning.
www.uka.se

UKÄ
Universitetskanslersämbetet